

הקדמה למורה

שלב א' – פתיחה וסיפור רקע

-

2. **נספר לתלמידים** כי אלו תמונות מהפגנת ימין ושמאל שהתרחשו לפני 29 שנים, סביב החלטת הממשלה בראשות יצחק רבין לחתום על הסכמי אוסלו. ההסכמים הללו היו ניסיון להגיע להסדר שלום עם הפלסטינים בראשות יאסר עראפת שעמד בראש ארגון טרור. במסגרת ההסכם נמסרו חלקים מיהודה ושומרון וניתנו נשקים להקמת אוטונומיה פלסטינית ובעקבות כך התעורר גל פיגועים. ההסכמים עוררו מחלוקות עמוקות בעם. היו שתמכו בהסכמים וראו בהם צעד חשוב לקראת השלום, והיו שהתנגדו להם בחריפות וחששו מהשלכותיהם הביטחוניות. המחלוקת הזו הובילה להפגנות סוערות ופעולות מחאה ברחבי הארץ, ומדינת ישראל הייתה קרועה בין שני המחנות. העצרת 'כן לשלום, לא לאלימות' נערכה כדי להביע תמיכה בממשלה. ראש הממשלה יצחק רבין הגיע לנאום והצטרף לשירת 'שיר לשלום'. בתום העצרת, בשעה 21:42, הוא נורה ונרצח על ידי יגאל עמיר.

• **שימו לב:** חשוב להציג את הרקע ההיסטורי בצורה אובייקטיבית ומאוזנת, תוך הימנעות משיפוטיות או נקיטת עמדה פוליטית. המטרה היא לעורר את סקרנות התלמידים ולהכין אותם לדיון שיבוא בהמשך.

3. נשאל את התלמידים:

- מה עולה בכם כשאתם רואים את התמונות האלה? אילו אסוציאציות הן מעוררות? (למשל: מחלוקת, מתח, פילוג, הבעת דעה, דמוקרטיה)
- אילו רגשות התמונות מעלות בכם? (למשל: כעס, עצב, פחד, תקווה, הזדהות)

- עם איזו מההפגנות אתם מזדהים יותר? ומה אתם מרגישים כלפי האנשים שהשתתפו בהפגנה השנייה? (חשוב לנסח את התשובה בצורה מכבדת ומתוך הבנה לזכותם להביע דעה שונה)

4. הפנו את תשומת לב התלמידים לכך שבאופן טבעי אנחנו נוטים להתחבר לאנשים שחושבים כמונו, ולפעמים אפילו לכעוס או להירתע מאנשים שחושבים אחרת. הערה למורה: חשוב מאוד לנהל את הדיון ברגישות ובכבוד, ולאפשר לכל התלמידים להביע את דעתם בחופשיות ובביטחון, גם אם היא שונה משלכם או משל שאר התלמידים..

שלב ב' – להפריד בין אי-הסכמה ובין יחס מכבד ורגשות חיוביים לזולת

1. שאלה מאתגרת: הציגו לכיתה שאלה שמעוררת מחלוקת, עם שתי תשובות אפשריות בלבד: "בעד" או "נגד". בקשו מכל תלמיד להרים את יד ימין אם הוא מסכים ואת יד שמאל אם הוא מתנגד.
שאלות לדוגמה: (בחרו שאלה שרלוונטיות לתלמידים שלכם)
 - האם יש להשיב את החטופים גם במחיר הפסקת המלחמה?
 - האם יש ליישב את עזה?
 - האם צריך להקפיד על הפרדה בין בנים לבנות בתנועת נוער?

2. **ימות מכבד:** בחרו שני נציגים, אחד מכל עמדה, ובקשו מהם לנסות לשכנע את הכיתה בצדקתם, תוך כדי ניהול דיון מכבד. לאחר מספר דקות, בקשו מהם להחליף תפקידים ולהסביר את עמדת הצד השני, לפרט כמה שיותר מהטענות שהועלו על ידי הנציג השני.

3. **שאר התלמידים - צופים פעילים:** במהלך הדיון, שאר התלמידים ישמשו כצופים אקטיביים ויענו על השאלות הבאות (מומלץ לצלם את השאלות הבאות עבור התלמידים הצופים):

- איך הייתה השיחה בין הנציגים בהתחלה?
- האם הם באמת הקשיבו לעמדה המנוגדת?
- האם הקשבה אמיתית ומכבדת לצד השני מחייבת הסכמה עם העמדה שלו?
- כשהנציגים התבקשו לטעון את טענות הצד השני, האם הם גילו משהו חדש?
- האם הדיון עזר לכם להבין טוב יותר את הצד השני, גם אם אתם לא מסכימים איתו?
- האם הדיון פתח לכם צוהר לתובנות חדשות, או שאתם עדיין מרגישים שכל האמת נמצאת רק בצד שלכם?

4. **לסכום חלק זה נשמע את תובנות הצופים** בדיון ונבהיר כי מטרת השאלות: לעודד את התלמידים להקשיב באופן פעיל, לנסות לראות אמת וטוב שיכולה להוסיף לעולמם גם בעמדות הצד השני.

שלב ג' – בית מדרש: ביחד או לחוד?

נלמד יחד את המקורות הבאים במטרה לברר האם כדאי\חשוב\מזיק\ אסור לכבד, לשמוע דעות ולהתחבר עם חלקים שונים בעם ישראל, שחלק ממעשיהם ודעותיהם הפוכים לנו (מומלץ להתאים ולהסביר את המקורות בהתאם לרמת הכיתה וניתן כמובן להתמקד במקור אחד).

נתמקד בלימוד במציאת מענה מהמקורות לסוגיית ביחד או לחוד בהקשר:

- **שייכות:** מה עדיף - השתייכות למגזר או לקבוצה מסוימת של אנשים טובים, או חיבור לכלל?
- **אחריות:** מהי האחריות של כל אחד ואחת כלפי החברה והקהילה?
- **תועלת:** אילו יתרונות יש בשותפות עם הכלל? מי מרוויח מהחיבור עם מגזרים אחרים?

מומלץ לחלק את התלמידים לקבוצות לימוד, כל קבוצה תלמד את המקורות ותדון באחת מהשאלות המרכזיות (שייכות, אחריות, תועלת). בסוף, כל קבוצה תציג את המסקנות שלה לכיתה. לחילופין כל קבוצה תתייחס לכל השאלות ביחד, אבל תתמקד במקור אחד בלבד. בסוף, כל קבוצה תשתף את המסקנות שלה לגבי המקור שלמדה.

● **מדרש לקח טוב, דברים לג, א:**

יחד שבטי ישראל. שתהיו עושין אגודה אחת ולא תהיו עשויין אגודות אגודות. וכה"א (שמואל ב' כ"ה) ויתקבצו בני בנימן אחרי אבנר ויהיו לאגודה אחת. משל למה הדבר דומה למלך שהביא ספינות וחיברן ודיבקן במסמרין ובהוגנין ובנה פלטין עליהם. כל זמן שהספינות קיימות פלטין שלו קיימות. נפרדו הספינות נתפרדו הפלטין שלו כך כל זמן שעשויין ישראל אגודה אחת מלמטה מלכות שמים מתקיימת בהן.

● **שם משמואל, נצבים ה, ד:**

ונראה לפרש דהנה כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש, ובמק"א הגדנו הטעם דשבעה אומות הם שבע מדות רעות וא"כ הם כללות הרע הנמצא בעולם, וע"כ לכבוש אותם א"א אלא נמי בכח כלל ישראל שהם כללות הטוב שבעולם, והנה כתיב והביאך ה"א אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה ואמרו ז"ל ערכין (ל"ב:) מקיש ירושתך לירשת אבותיך, וע"כ כמו אז שכבשו את הארץ מיד שבעה מלכי כנען ה' ע"י כיבוש רבים ולא ע"י כיבוש יחיד, כן לעתיד יהי ע"י כיבוש רבים

● **אורות התחיה, כ:**

מחלוקת הדעות על דבר הדרכת הכלל, אם בזמן הזה... ראוי להפריד את האומה, שהכשרים נושאי דגל שם ד' לא יהי להם שום יחש עם פורקי העול הפושעים, או שמא כח השלום הכללי מכריע את הכל, - כל עקרה של פלוגתא זו באה מפני השפלות הכללית, שעדיין לא נגמרה הטהרה לגמרי ביסוד האופי של האומה, מצד חיצוניות נפשה, והיא מטהרת והולכת... אין קץ לרעות הגשמיות והרוחניות של התפרדות האומה לחלקים, אע"פ שפרוד גמור כהעולה על

לב המנתחים באכזריות אי אפשר זרה כללית, שהננו בטוחים עליה של גם ע"י הרשעים, שעם כל רשעתם ונאמר, "ועמך כולם צדיקים", וחיצוניות הרשעות שלהם מועילה היא לאמץ כחם של צדיקים "כדורדיא לחמרא", והפרוד המדומה חותר הוא תחת יסוד הקדושה כולה...

שלב ד' – פרקטיקה וסיכום

❖ **נסכם את השיעור** ונדגיש את החשיבות של שייכות לכלל ישראל, כפי שעולה מהמקורות

שלמדנו. נראה כיצד שייכות זו משלימה את החלקים החסרים, הן ברמה האישית (זה משלים את החלקים החסרים באדם), לאומית (רק זכות הכלל תאפשר גאולה) ורוחנית (המלכת ה' בעולם).

❖ **צמיחה והתפתחות:** נבקש מהתלמידים להציע כיצד הם יכולים להרחיב את עולמם,

להבין, ללמוד ולצמוח מתוך מפגש עם נקודת המבט של אחרים. נעשה זאת באמצעות התייחסות לאמירות הבאות:
המורה יקריא אמירות שונות של אנשים המבטאות את העמדות והכאב שלהם ביחס למדינה (מומלץ להתאים את המשפטים לאקטואליה):

❖ **גל, בן 17, חיפה:** "אם הרפורמה תעבור, הממשלה תוכל לשנות כל חוק שתראה בלי

שאף אחד יוכל לעצור אותה. במקרה כזה, יכולים להפוך את הלהט"בים לפושעים ואני לא אוכל לחיות את החיים שלי במדינה שלי."

❖ **נועה, 31, הוד השרון:** "שירתתי כטייסת בצבא הודות לבית המשפט העליון, שאפשר

לנשים להיות טייסות. חשוב שבית המשפט יהיה חזק מהממשלה כדי להבטיח שוויון אמיתי."

❖ **דוד, 32, בני ברק:** "קשה לי שאין הפרדה בין נשים לגברים באוטובוסים. אם הממשלה

שנבחרה מייצגת את הציבור שלי, היא צריכה להעביר חוק שמאפשר הפרדה, ובית המשפט לא צריך לבטל אותו."

❖ עוז, 27, קרני שומרון: "אני קורא שם קריאת שמע ומשתחוה,

והמשטרה עוצרת אותי שוב ושוב. הממשלה צריכה להעביר חוקים לאומיים חזקים יותר בלי שבית המשפט יבטל אותם."

3. שאלות לדיון וסיכום:

- כיצד תוכלו להבין טוב יותר את נקודת המבט של כל אחד מהאנשים האלה, גם אם אתם לא מסכימים עם דעותיהם?
- אילו שאלות הייתם רוצים לשאול אותם כדי להבין את עמדתם לעומק?
- האם יש משהו בדבריהם שאתם יכולים להזדהות איתו, או ללמוד ממנו, גם אם אתם לא מסכימים עם המסקנה שלהם?
- כיצד ניתן ליצור שיח מכבד ומקרב עם אנשים שחושבים אחרת מאתנו, גם בנושאים רגישים ומורכבים?

נסכם את השיעור ונדגיש שוב את החשיבות של הקשבה, כבוד ולמידה מהזולת, גם כאשר ישנם חילוקי דעות. נזכיר לתלמידים כי הממלכתיות הישראלית בנויה על מגוון דעות ואמונות, וכי היכולת שלנו להכיל את השונות היא המפתח לעם חזק מתפקד וצומח.